

נייר עמדה של ארגון "מבוי סתום" למען מסורבות גט בישראל
בנושא הצעת חוק שיפוט בתי דין דתיים (בוררות), התשע"ה-2015

לקראת הדיון הקבוע בוועדת חוקה, חוק ומשפט ליום 14/2/18 בהצעת החוק שבנדון, אנו מבקשות להציג בפני חברי הוועדה הנכבדה את עמדת עמותת "מבוי סתום" בנושא:

התנגדות עקרונית להצעת החוק

1. החוק המוצע משנה את הגדרת הסמכויות של בתי הדין הרבניים ונותן להם סמכות לדון כבורר בעניינים אזרחיים ובכך מטשטש את מסגרת הסמכות הבוררה של הערכאות השונות ובעיקר את היחס שבין ערכאות השיפוט האזרחיות והדתיות. חוק זה יביא לכך שבפועל יהיו בישראל שתי ערכאות שיפוטיות מקבילות: האחת - אזרחית אשר מושתתת על החוק, והאחרת - דתית המושתתת על עקרונות הדין הדתי של העדות השונות.
2. החוק המוצע אינו מתמודד עם השאלה למי נתונה הביקורת על הכרעת ביה"ד בבוררות, מהו המנגנון של אישור וביטול פסק בורר, וכן עם השאלה של פיקוח ביהמ"ש המחוזי על פסקי הבוררות והבעיה באפשרות של פגיעה באיזון הראוי בין הערכאות והחרפת המתח בין זרועות השיפוט האזרחית והדתית.
3. הפיכת ערכאה מחייבת לערכאה העוסקת בבוררות, גם אם בהסכמת הצדדים, אינה ראויה ועלולה ליצור לחצים קשים ביחס להסכמות להתדיינות, וכן בלבול בין הסמכות הנתונה לבית הדין מכוח החוק לבין הסמכות שתינתן להם מכוח הסכמת הצדדים. לחלופין, אם מטרת החוק לחזק את ערך ה"הסכמה", ראוי היה להחיל ערך זה גם ביחס ל"מרוץ סמכויות" בין הערכאה הדתית לערכאה אזרחית בכל הכרוך בענייני הגירושין.
4. יתר על כן, חקיקת חוק זה מיותרת כיוון שתכליתו כבר מושגת באמצעים אחרים המעוגנים בחוק. מערכת המשפט הישראלית מאפשרת לצדדים מתדיינים להעביר את הדיון בעניינם למסלול של בוררות, ולמעוניינים להתדיין על פי דין תורה קיימות מסגרות העונות לצורך זה.
5. כך, בתי דין לענייני ממונות קיימים כמעט בכל מועצה דתית. בנוסף לכך קיימים בתי דין פרטיים מסוגים שונים. בירושלים ובבני ברק לבדן כמה עשרות בתי דין פרטיים בכל עיר. בכל אחת מן הערים בית שמש, ביתר ואלעד כעשרה בתי דין. ביישובים רבים נוספים ברחבי הארץ קיים לפחות בית דין אחד¹. בבתי הדין הגדולים נדונים בין 100 ל-200 תיקים בשנה, כך שאפשר להעריך שברחבי הארץ נדונים מדי שנה אלפי תיקי בוררות על

¹ כך באופקים, ברמת גן, בפתח תקווה, בנוף איילון, בעפרה, בקצרין, בשדרות, במעלה אדומים, באיתמר, בבית אל, בקרני שומרון, בחברון, בחולון, בנתיבות, במודיעין, ברחובות ועוד.

פי דין תורה.² מנתונים אלה ניכר היטב ההיקף הרחב של התופעה, המאפשרת מענה מלא למעוניינים בבוררות מסוג זה.

6. כמו כן, כבר כיום בתי הדין עמוסים באופן קיצוני בעניינים אשר בסמכותם, והוספת תביעות אזרחיות צפויה להגדיל את העומס על הדיינים והצוות האדמיניסטרטיבי של בית הדין והנפגעים העיקריים מכך יהיו המתדיינים אשר יגרם להם עינוי דין.

7. טעות תהיה להפוך ערכאה שיפוטית המיועדת לכלל הציבור וכפופה לשיטת המשפט הישראלית, לערכאה הפועלת מכוח חוק הבוררות על פי הרצון המיוחד של הצדדים, ולהעמיס על הדיינים ועל הנהלת בתי הדין אשר משכורתם משולמת על ידי אוצר המדינה, תפקידי בוררים בסכסוכים אשר אינם נוגעים לסמכותם מתוקף החוק.

סיכום

1. הצעת חוק זו תשפיע על מערכת המשפט, על זכויות האזרח בישראל, על יחסי דת ומדינה, ועל המעמד האישי ועשוי לגרום לפגיעה מרחיקת לכת בקבוצות הזקוקות להגנת החוק: קבוצות מיעוט, מי שאינו יהודי, עולים חדשים, עובדים, קטינים ונשים. עמותת "מבוי סתום" מתנגדת עקרונית לקידום חוק זה אשר עלול לפגוע משמעותית בערכי המדינה היהודית והדמוקרטית ובאזרחיה.

בתיה כהנא-דרור, מנכ"לית
עמותת "מבוי סתום"

² הנתונים מבוססים על שיחות עם נציגים של בתי דין פרטיים. לבתי דין נוספים ראו הרשימה באתר "דין תורה" בקישור http://www.dintora.org/batei_din, הרשימה באתר "מפתח הקהילות" בקישור <http://www.m-kehilot.co.il/kehila/info/%D7%91%D7%AA%D7%99%20%D7%93%D7%99%D7%9F> וכן דוגמות לבתי דין במועצות בקישורים <http://www.binyamin.org.il/546>, <http://www.efrat.muni.il/?CategoryID=300>, <http://www.baitisraeli.co.il/?CategoryID=1332>